

ÕPPEKAVA

Maidla 2020

KINNITATUD

MTÜ Puuetega Laste
Keskus Lootus
Juhatuse koosoleku otsusega nr. 14
30. august 2017

MUDETUD

Juhatuse koosoleku otsusega nr. 45
21. veebruar 2020

EESSÕNA

SALU KOOL on mittetulunduslik erakool, erivajadustega lastele alus- ja põhihariduse andmiseks, mis on ka MTÜ Puuetega Laste Keskuse Lootus üks tegevuse eesmärke. Nii nagu iga teine kool teostab ta riigi poolt pandud ülesandeid teostada õpilastele hariduse andmist ja koolikohustuse täitmist.

Iga laps olgu õnnelik ja võimalikult iseseisev.

Kui inimene vajab abi, tuleb teda aidata, kui ta saab ise hakkama tuleb temalt seda nõuda. Kõik lapsed, kes on sündinud siia ilma, peavad saama kooliharidust, olenemata puude raskusest. Kuid selleks, et saada korralikku haridust peab selleks olema igale lapsele tema erivajadusele vastav kool. Haridus, mis nendes koolides antakse peab olema sügavalt individuaalse lähenemisega. Iga laps peab tunnetama, et ta on tähtis ja temaga tegeletakse, õpetatakse, abistatakse, kui ta pole ise võimeline teatavaid õppeprotsessi osi vahetult omandama. Vastavalt **Eesti Vabariigi Haridusseadusele (Vastu võetud 23. 03. 1992. a seadusega jõustunud 30. 03. 1992.) §4. Haridussüsteemi korralduse põhimõtted** (1) Riik ja kohalik omavalitsus tagavad Eestis igaihe võimalused koolikohustuse täitmiseks ja pidevõppeks õigusaktides ettenähtud tingimustel ja korras.

Selle kõige elluviimiseks on loodud MTÜ Puuetega Laste Keskuse Lootus poolt SALU KOOL mõõduka-, raske-, ja sügava vaimupuude ja liitpuudega lastele alates 3- 17(20) eluaastani, kus neile antakse alus- ja põhiharidus.

§ 46. Haridusliku erivajadusega õpilane (PGS)

- (1) Haridusliku erivajadusega õpilane on õpilane, kelle andekus, õpiraskused, tervises seisund, puue, käitumis- ja tundeeluhäired, pikemaajaline õppes eemalviibimine või kooli õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õppe kestuses, õppekoormuses, õppekeskkonnas (nagu õppevahendid, õpperuumid, suhtluskeel, sealhulgas viipekeel või muud alternatiivsed suhtlusvahendid, tugipersonal, spetsiaalse ettevalmistusega pedagoogid), taotletavates õpitulemustes või õpetaja poolt klassiga töötamiseks koostatud töökavas.

Õpilased, kes oma erivajaduse tõttu ei saa haridust põhikoolis peavad oma hariduse saama erikoolis.

Kohustusliku erikooli põhilised eeskirjad, ettekirjutused ja erikooli korraldus on määratud kooliseadustega.

- õpetus on suunatud võimalikult suure iseseisvuse arendamisele.
- lapsed peavad õppima elama s. t. eneseteostust sotsiaalses integratsioonis.

OLEVIKU ÜLESANNE: tuleb hakkama saada igapäevastes olukordades.

TULEVIKU VISIOON: ettevalmistus ettetulevate situatsioonide lahendamiseks.

EELNEVAST OLENEBKI ARENGUPUUDEGA INIMESE ELUVÕIME.

Salu Kooli MISSIOON

IGA LAPS ON ARENGUKS VALMIS

Salu Kooli VISIOON

***ÕPETUS ON SUUNATUD VÕIMALIKULT SUURE ISESEISVUSE
ARENDAMISELE.***

Lapsed peavad õppima elama s. t. eneseteostust sotsiaalses integratsioonis ettevalmistus ettetulevate situatsioonide lahendamiseks.

Eelnevast olenebki: ARENGUPUUDEGA INIMESE ELUVÕIME.

ÜLDOSA

Salu kooli õppekava koostamise aluseks on võetud Põhikooli lihtsustatud riiklikust õppekavast 16. 12. 2010.a. HM ministri määrus nr.182 (toimetulekuõpe ja hooldusõpe), redaktsioon 17.02.2018, avaldatud RT I, 14.02.2018, 7 ja koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast 29.05.2008 nr. 87

Arengu eesmärgid

1. Laste iseseisvusastme tõstmine
2. Lastele turvatunde tagamine, stressivaba õhkkond
3. Rohkete erinevate emotsioonide pakkumine
4. Suurendada lastes motivatsiooni tegutseda ise
5. Adapteerida õpilane ümbritsevasse ellu
6. Määrata kindlaks ja täpsustada iga õpilase kasvatamise, arendamise ja õpetamise põhisuunad, eesmärgid ja ülesanded ja teostada need õpetamise ja kasvatamise käigus.
7. Iga lapse individuaalne arendamine vastavalt tema võimetele
8. Ühiskonna suhtumise (tolerantsus, hoolivus, võrdsus jne.) mõjutamine erivaja

Kooli õppe- kasvatustöö eesmärk: põhiharidus igale õpilasele vastavalt tema vaimsetele võimetele ja arengu iseärasustele

Kooli õppe- kasvatustöö ülesanded:

* õpetada lapsi kindla eesmärgiga, süsteemselt, võttes aluseks individuaalse õppekava ja rehabilitatsiooniplaani

* arendama lapsi vaimselt, füüsiliselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt, nii et nad tuleksid võimalikult väikse abiga teda ümbritsevas keskkonnas toime tulema

* õpetada töötama ja suhtlema grupis, talumaks enda läheduses teisi õpilasi kellega võiks koos õppida

* õpetada suhtlema verbaalselt või vastava kommunikatiivse abivahendiga

* luua õpilasele kõik võimalused õppimiseks lähtuvalt tema eripärast

* haarata õppeprotsessi lapsevanemad koostöö eesmärgil, lapse maksimaalseks sihipäraseks ja järjepidevaks arendamiseks

* nõustada lapsevanemaid, et nad suudaks õppetöö vaheaegadel last arendada (korrates säilitada õpitut)

Kooli õppeaineid läbivad teemad, mis viiakse läbi igapäevaselt ja vastal tähtpäeval. (Ainekavades- ja individuaalsetse arengukavades detailsem kava.)

* **Mina-**

Minu nimi. Pildilt enda tundmine. Tunne oma keha: käsi, jalg, pea, kõht, nägu (silmad, nina suu....)

* **Perekond**

Ema, isa, õde, vend, vanaema, vanaisa. Perekildilt teatavate isikute tundmine.

* **Kodu**

Kus ma elan? Kes veel minu kodus elavad?

* **Aeg**

- päev, öö; nädal; kuu; aasta

Mis päev täna on? Öösel on pime, me magame. Esmaspäeval tuleme kooli, reedel läheme koju. Puhkepäevad: laupäev, pühapäev.

Kuu nimetused. Aasta number.

* **Aastaajad**

Kevad, suvi, sügis, talv- looduse eripära, praktilised õppused õues.

* **Sotsiaalne keskkond**

- kool

Kooli nimi, sümbolika (lipp, logo). Kus kool asub, mitu klassi on koolis, kes on klassiõpetaja?

- asula

Kus asulas on meie kool, minu kodu (asula nimi)?

- linn

Eesti pealinn, minu kodu,- kooli läheduses olev linn

- riik

Me elame Eesti Vabariigis

* **Kultuur**

- sünnipäev(ad)

Minu sünnipäev, minu vanemate sünnipäevad, klassikaaslaste sünnipäevad. Eesti Vabariigi sünnipäev.

- perekonna traditsioonid

Minu sünnipäev, ema- isa sünnipäev, sünnipäeva tort

- rahvakalendri tähtpäevad

Vastlapäev, naljapäev, emadepäev, naistepäev, jaanipäev, hingedepäev, mardipäev, isadepäev, kadripäev, jõulud. Sõbrapäev, volbripäev ja halloween.

- rahvalaulud

Rahvakalendrist tulenevad rahvalaulud, unelaul, sünnipäevalaulud

- muinasjutud

Rahvakalendrist tulenevad muinasjutud, tänapäelised muinasjutud.

* **Liikluskultuur**

Igapäevane liiklusohutus, liiklemine kooliterritooriumilt väljaspool, bussi sisenemine ja väljumine kooli õppereisidel kaasateks selleks ka lapsevanemaid, kui laste esmased koolitajad.

Õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused (sh õppekava rakendamist toetavad tegevused, õppekäigud ja muu taoline)

Õpilase arengu toetamiseks, mitmekesiste õppimisvõimaluste ja õpikogemuste pakkumiseks ning erinevate õppeainete ja läbivate teemade lõimimiseks ning pädevuste kujundamiseks lisaks igapäevastele õppetundidele korraldatakse koolis: ekskursioone ja õppekäike, spordipäevaid, integratsiooni- ning ühisüritusi tava- ja erikoolidega, suvelaagreid, ülekoolilisi tegevusi (nt traditsiooniline jõuluetendus).

Õppetööd toetavad üritused ja sündmused kavandatakse enne õppeaasta algust ning täiendatakse õppeaasta jooksul. Kõik üritused ja sündmused on kajastatud kooli üldtööplaanis. Õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevusi viivad läbi õpetajad koostöös kooli direktori ja õppekoordinaatoriga.

Õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus

Kool tagab õpilasele ja vanemale teabe õpilase arengust ja toimetulekust koolis ning teabe kättesaadavuse õppe ja kasvatuse korralduse kohta. Lapsevanemad või eestkostjad saavad tagasisidet õpilase arengu ja koolis toimetuleku kohta vestlustes

klassiõpetaja, kooli direktori ning õpilaskodu kasvatajaga (juhul, kui õpilane on õpilaskodus) arenguestlustel. Arenguestlustel annab klassiõpetaja ülevaate peamistest õppeteemadest, eelneval arenguperioodil seatud eesmärkide täitmisest ning uutest eesmärkidest uueks arenguperioodiks. Õpilaskodu kasvataja annab ülevaate õpilaskodu tööga seotud olukorrast ning arengutest.

Õppe ja kasvatus korralduse kohta saab teavet kooli kodulehelt, kooli Facebooki lehelt, otse klassiõpetajalt ning kaks korda aastas lastevanemate koosolekutelt. Operatiivinfo edastab klassiõpetaja või kooli juhtkond lastevanematele e-kirja teel, kasutades vastavaid meililiste.

Kool tagab lapsevanemale eripedagoogika-/psühholoogiaalase, logopeedilist ning hariduskorraldusliku nõustamise ehk nõuandmise. Nõustamiseks tuleb pöörduda vastavalt valdkonnale järgmiste spetsialistide poole:

- pedagoogika-/psühholoogiaalane nõustamine – klassiõpetaja, direktor, õppekoordinaator;
- hariduskorralduslik nõustamine – klassiõpetaja, direktor, õppekoordinaator.
- Logopeediline nõustamine - klassiõpetaja

Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted

1. Vastavalt põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava toimetulekuõppe ja hooldusõppe kavadele rakendatakse õppetöös üldõpetuslikku põhimõtet ja väljundipõhist õpet. Väljundipõhises õppes toimub õpetaja töö planeerimine järgmiste põhimõtete järgi:
 - määratletakse õpitulemused, mida soovitakse õppimise ja õpetamise kaudu saavutada;
 - seostatakse õpitulemused üldpädevustega ja läbivate teemadega ning leitakse lõimingu võimalused;
 - kavandatakse õpitulemuste saavutamiseks hindamismeetodid;
 - valitakse hindamismeetoditest tulenevalt õpetamismeetodid, mille abil jõutakse planeeritud õpitulemusteni.

2. Õpetaja töökava koostamise eesmärgiks on kirjeldada taotletavate õpitulemusteni jõudmist. Töökava on tegevuskava, mis kajastab õppe sisu ja õppetegevusi.

2.1. Õpetajad tuginevad oma töö planeerimisel kooli üldtööplaanis kirja pandud tunni- ja koolivälisest tegevusest, kooli õppekava üldosast, toimetulekuõppe ainekavadest.

2.2.. Töökavas sisalduvad järgmised andmed:

- kooli ja õppevormi nimetus;
- õppeaasta ja kava koostamise periood (veerand);
- liitklassi kuuluvad klassid;
- klassiõpetaja/aineõpetaja nimi;
- õpetamisega saavutatavad praktilised eesmärgid toimetulekuks igapäevaelus;
- õppeainete/tegevusvaldkondade õpitulemuste ja üldpädevuste saavutamiseks planeeritavad õppe- ja praktilised tegevused üldõpetuse põhimõttel;
- kasutatav õppematerjal/kirjandus/digivahendid;
- kasutatavad alternatiivsed kommunikatsioonivahendid;
- õppekäikude/õuesõppe tundide teemad ja eesmärgid.

2.3. Klassiõpetaja esitab töökavas nädalate tegevused ja teemad. Aineõpetajad lähtuvad oma töökavade koostamisel samadest nädalateemadest

2.4. Õpetaja töökava on kättesaadav kõigile lastega tegelevatele pedagoogidele.

2.5. Õppematerjalid õppetöö läbiviimiseks valib ja koostab õpetaja arvestades lisaks õppekavale veel mõõduka intellektipuudega vastavas vanuses lapse psüühika, tegevuse ja suhtlemise tüüpilisi iseärasusi ning individuaalset võimekust.

2.6. Õppeülesannete raskusastet reguleerib õpetaja arvestades õpioskuse omandamise etappe ja õppematerjali sisulist keerukust. Esitada tuleb võimalused õpitoimingute erinevateks sooritamisteks: praktiliselt või materialiseeritult, visuaalselt, verbaalselt ja kombineeritult.

2.7. Kõik õpetaja töö planeerimiseks ja läbiviimiseks vajalikud dokumendid on kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis elektrooniliselt kättesaadavad.

2.8. Klassiõpetaja töökavas planeeritakse õppetöö kõikides tema poolt õpetatavates õppeainetes/tegevusvaldkondades. Aineõpetajad koostavad töökava ainult nende poolt õpetatava aine/tegevusvaldkonna kohta.

2.9. Töökava koostavad kõik klassi - ja aineõpetajad õppeveerandite kaupa.

3. Individuaalse õppekava koostavad klassi õpetajad koostöös aineõpetajate ja teiste õpilasega tegelevate tugispetsialistidega igale õpilasele.

3.1 Kõik õpetajad ja õpilasega tegelevad tugispetsialistid osalevad individuaalse õppekava koostamises.

Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord

1. Salu Kooli õppekava on pidevalt arenev kooli õppe- ja kasvatustööd reguleeriv dokument.

2. Kooli õppekava koostamise ja arendamise demokraatliku korralduse eest vastutab kooli direktor.

3. Muudatused kooli õppekavas esitatakse arvamuse saamiseks kooli nõukogule ja õppenõukogule.

4. Peale õppekava kohta esitatud arvamuste läbivaatamist kinnitab kooli direktor selle oma käskkirjaga.

5. Kinnitatud kooli õppekava andmed kantakse vabariiklikusse EHIS süsteemi, avalikustatakse kooli kodulehel ja tehakse paber kandjal kättesaadavaks kooli kantseleis.

TOIMETULEKUÕPE

1. ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID

1.1. Toimetulekuõppe põhiülesanne on toetada mõõduka intellektipuudega õpilase arengut ning tema kujunemist Eesti kodanikuks, kes tuleb eluga toime tuttavates tingimustes, teeb võimetekohast praktilist tööd ja teab oma kuulumisest oma rahva ja Eesti kodanike hulka.

1.2. Toimetulekuõppe üldeesmärk on aidata kujuneda isiksusel, kes vastavalt oma võimetele:

- 1) teadvustab ennast (MINA) ja kaasinimesi (MINA–MEIE–TEISED), on teadlik nende erisuste ja eri kultuuride võimalikkusest, eristab kuuluvust OMA–VÕÖRAS–ÜHINE;
- 2) suhtub positiivselt iseendasse, oma perekonda, kaaslastesse ja kodumaasse, järgib võimetekohaselt õigusnorme, hoidub vägivallast;
- 3) järgib võimetekohaselt oma tervise ja looduse hoidmise põhimõtteid;
- 4) orienteerub keskkonnas ja igapäevastes toimingutes, tegutseb tuttavates situatsioonides, hoidub teadaolevatest ohtudest ja küsib vajaduse korral abi;
- 5) valdab järgmisi elementaaruskusi: vaatlemine, kuulamine;
- 6) mõistab talle suunatud kohandatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid;
- 7) väljendab arusaadavalt oma soove/vajadusi omandatud keeleüksuste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil;

- 8) tuleb toime võimetele vastavate lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisesannetega;
- 9) mõistab töö vajalikkust, valdab baasoskusi, suudab tööaja jooksul alluda töödistsipliinile;
- 10) teeb jõukohast tööd, on valmis jätkuõppeks.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED

2.1. Toimetulekuõppes lähtutakse põhimõtetest, mille kohaselt igäihel peab olema võimalus saada haridust vastavalt oma võimetele. Õppekorralduses ja õppesisu valikul lähtutakse iga õpilase arengutasemest valdkonniti, arvestatakse õpilaste potentsiaalseid võimeid ja teisi individuaalseid iseärasusi ja individuaalsest õppekavast.

2.2. Toimetulekuõppes ja igapäevastes koolisuhetes peetakse oluliseks samu humanistlikke seisukohti, mida püstitab põhikooli riiklik õppekava. Enam pööratakse tähelepanu oma võimaluste ja piirangute teadvustamisele, sallivusele erinevuste suhtes ning kaaslaste erivajaduse mõistmisele.

2.3. Õppekava taotleb iga õpilase arengu toetamist: lapse arengupuute ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Arendamine toimub iga lapse arengutaseme ja arenguvõimaluste hindamise alusel. Õppetöö kavandamisel arvestatakse nii klassi tervikuna, puude struktuurist tulenevaid õpilasarühmi klassis kui ka iga õpilast individuaalselt. Õppeülesanded valitakse õpilase potentsiaalset arenguvalda arvestades: need nõuavad pingutust, kuid abi korral on jõukohased. Arendamist vajavad toimetulekuõppel oleva õpilase psüühika, isiksuseomadused ning tegevusvaldkonnad:

tunnetustegevus (tähelepanu, taju, mälu, mõtlemine); suhtlemisvahendid ja suhtlemine; tunde- ja tahtevald; psühhomotoorika; hinnangud ja hoiakud jne.

Õpetamise tulemusel kujunevad ajus kompensatsioonimehhanismid – muutub ja täiustub kahjustatud (alaarenenud) funktsionaalsüsteemide talitlus, hakkavad arenema mõned puuduvad süsteemid. Eesmärk on kujundada organismi funktsioonid võimalikult iseseisvaks toimetulekuks sotsiaalses keskkonnas. Üldised arengueesmärgid konkretiseeritakse kooli õppekavas arengu- ja tegevusvaldkondade kaupa, individuaalseid kajastavad individuaalsed õppekavad, mille koostamisel arvestatakse ka isiklike rehabilitatsiooniplaane.

2.4. Õpetamine ja kasvatamine toimub jõukohase praktilise tegevuse protsessis, millega kaasneb õpilastele mõistetav verbaalne teave. Eesmärk on, et õpilased omandaksid jõukohased praktilised oskused ja selleks vajalikud minimaalsed teadmised igapäevastes korduvates situatsioonides toimetulekuks. Oskused konkretiseeritakse õpitulemustes, mis on kooli õppekavas ainekavade koostamise aluseks. Elus toimetuleku oskuste kujundamisel on olulisemad elu- ja toimetulekuõpe ning tööõpe (kunst ja käeline tegevus). Toimetuleku eelduseks oleva mootorika arendamine toimub peamiselt rütmika ja kehalise kasvatuse tundides, pikapäevarühmas ning klassi- ja koolivälises tegevuses.

Oma ja teiste tegevust, sh käitumisele võimalikult adekvaatse hinnangu andmist, kujundatakse pidevalt, rõhutatakse positiivset ja suunatakse otsima eksimuse parandamise võimalusi.

2.5. Õppimine toimub võimalikult reaalses keskkonnas. Toimetulekuõpe suunab õpilast täitma korduvates situatsioonides praktilisi ülesandeid koostegevuses ja eeskuju järgi, rakendama omandatud oskusi näidise ja lihtsa suulise korralduse alusel. Õpilased võtavad võimetekohaselt osa oma tegevuse kavandamisest ja tulemuse hindamisest.

Õpilase tähelepanu tuleb lõpptulemuse saavutamiseks suunata iga osatoimingu tähtsusele.

Õpilaste aktiveerimine eeldab nende psüühilisele arengule vastavate tegevuste valikut, jõukohast õpitegevust, konkreetset ja arusaadavat eesmärgiseadet, õpilaste tegevuse pidevat stimuleerimist ja edusammudele hinnangu andmist. Tähtsustatakse õpilase huvi kujundamist võimalikult iseseisvalt tegutsemiseks.

2.6. Oluline on õpetaja ja õpilase positiivne ühistegevus, õpilase tegevus potentsiaalses arenguvallas, abi täpne reguleerimine. Õpioskuste kujundamist soodustavad kõigi pedagoogide ja lastevanemate ühised nõudmised ja samalaadne abi. Toimingute struktuuri omandamine toimub minimaalsete tegevussammude ja osaoskuste kaupa, omandatud osatoimingud ühendatakse ahelaks.

2.7. Kooli õppekava rakendamisel ja arendamisel arvestatakse konkreetse kooli ja klassi õpilastega. Tähtis on koostöö eripedagoogide, õpetajate, lapsevanematega, kutseõppe korraldajatega, valla või linna esindajatega ning vajaduse korral spetsialistidega väljastpoolt kooli.

2.8. Praktilise tegevuse baasil areneb suhtlemine ja kogemustele (mälu kujutlustele) toetuv vaimne tegevus, kujunevad tunnetustegevuse elementaarsed oskused.

2.9. Õppe- ja kasvatusprotsessi käigus õpivad õpilased oma võimetele vastavalt:

- 1) kasutama olemasolevaid teadmisi ja oskusi varieeruvates tingimustes;
- 2) küsima ja uusi oskusi omandama;
- 3) tegutsema;
- 4) kasutama oma kaemuslik-kujundilist intellekti, reguleerima emotsioone lähtuvalt oma intellekti arengust;
- 5) konstrueerima eeskuju ja näidise alusel;
- 6) võrdlema oma tegevuse tulemust etaloniga;
- 7) õppima koostegevuses või juhendatult koos teistega, õppima jälgima kaaslaste ja oma tegevust ning hindama resultaati;
- 8) lahendama praktilisi probleeme ja tegema valikuid.

3. ÕPPE JA KASVATUSE RÕHUASETUSED NING TAOTLETAVAD PÄDEVUSED

3.1. Õppe ja kasvatus rõhuasetused I arengutasemel

3.1.1. Õpilaste juhtivaks tunnetusprotsessiks on taju, mille baasil areneb tegevusaktide äratundmine ning kaemuslik-praktiline mõtlemine. Tunnetustegevuse arendamiseks on vajalik tahtmatu tähelepanu väline suunamine.

3.1.1.1. Tajude arendamine. Objekti tunnuste suunatud märkamine eri meeltega; esemete eristamine taustast; tajuvälja laiendamine; objekti ja graafiliste kujutiste rühmitamine 1–2 tajutava tunnuse alusel; ruumisuhete (*all, peal, ees, taga, kõrval*) ja ajasuhete (*samal ajal, enne, pärast*) tajumine.

3.1.1.2. Mälu. Varem tajutud objektide ja tegevusaktide äratundmine; toimingu sooritamine vahetult eelnevalt tajutud näidise järgi; seoste tegevus – objekt – tunnus, keeleüksus – alternatiivvahendid kujundamine. Töömälu mahu arendamine (kuni 4 üksust); mälu kujutluste aktiveerimine verbaalsete ja mitteverbaalsete signaalide abil. Objektide paigutuse taastamine varem tajutu põhjal.

3.1.1.3. Mõtlemine. Kaemuslik-praktiline mõtlemine: ülesannete täitmine tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades, rühmitamine tajutavate tunnuste alusel, rühmade koostise muutmise.

3.1.1.4. Motoorika. Tunnetusprotsesside ja tegevuse eelduseks on motoorika areng: passiivsed liigutused, liigutuste sooritamine imiteerimise, näidise ja instruksiooni

järgi, omandatud liigustusstereotüüpide rakendamine tegevuses eneseteenindamiseks. Silma ja käe liigutuste koordineerimine, objektide jälgimine, liigutuste rütmi ja tempo muutmine. Elementaarset vaimset tegevust reguleeritakse liigutuste abil.

3.1.2. Õpetuse põhitootluseks on õppimiseks vajalike alusoskuste omandamine koostegevuse ja matkimise tasandil:

- 1) kontakt erisuguseid vahendeid kasutades: kontakti astumine, kontaktis osalemine, kontakti kestuse pikendamine;
- 2) adekvaatne reageerimine arusaadavatele korraldustele;
- 3) lülitumine praktilisse tegevusse ning ümberlülitumine ühelt tegevuselt teisele;
- 4) oma välimuse ja õppevahendite korrashoid;
- 5) baaslausungite moodustamine ja/või alternatiivsete suhtlusvahendite situatiivne kasutamine.

3.1.3. Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel. MINA kui osaleja praktilises tegevuses ja suunatud esemelises mängus kontaktile ja koostegevusele täiskasvanuga (pedagoogiga).

3.1.4. Õppetöös rakendatakse valdavalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi, õpilaste tegevust verbaliseerib pedagoog.

3.1.5. Õpilaste võimed on erinevad. Seetõttu varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt laste individuaalsetele iseärasustele.

3.1.6. Väärtuskasvatuse seisukohalt hinnatakse tegevusakte põhimõttel ÕIGE-VALE, õpitegevust ja käitumisakte motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang. Kujundatakse tegevuse TAHAN-motiivi.

3.1.7. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajaduste rahuldamisel toime tulema ilma lähedase täiskasvanu abita.

3.2. Taotletavad pädevused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab objekte tajutava tunnuse või funktsiooni järgi;
- 2) tajub objektidevahelisi ruumisuhteid (*all, peal, ees, taga, kõrval*);
- 3) sooritab tegevusakte lihtsate lühikeste verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud korralduste alusel koostegevuses ja eeskujuga järgi, sooritab omandatud tegevusakte iseseisvalt;
- 4) oskab tuttava mänguasja või didaktilise vahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile;
- 5) tunneb enamasti ära õpitud märgid või sümbolid objektide, sündmuste ja tegevuste tähistamiseks;
- 6) otsib kontakti täiskasvanute ja kaaslastega;
- 7) väljendab oma põhivajadusi ja soove lihtsate keeleliste või alternatiivsete vahenditega (*sõnad, baaslausungid*);
- 8) meeldetuletamisel kasutab õpitud käitumismalle tuttavates situatsioonides;
- 9) hindab tuttavaid tegevusakte ÕIGE – VALE põhimõttel;
- 10) oskab tuttavates situatsioonides märgata ohtlikke olukordi ja hoidub neist;
- 11) tunneb ära oma asjad;
- 12) säilitab õppeülesannete täitmise ajal suunatult tähelepanu (kuni 3 min);
- 13) reageerib arusaadavatele korraldustele adekvaatselt, vastab arusaadavatele repliikidele keelelisi või alternatiivseid vahendeid kasutades;
- 14) säilitab töömälus 2–3 objekti järjestuse;

- 15) lahendab abiga tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades arusaadavaid praktilisi ülesandeid nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes;
- 16) rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel, sh rühmitamise aluseid muutes;
- 17) orienteerub ööpäeva osades;
- 18) orienteerub 2–3 objekti vahelistes ruumisuhetes;
- 19) sooritab liigutusi eeskjuu järgi, muutes liigutuste rütmi ja tempot; koordineerib silma ja käe koostööd; jälgib liikuvat objekti.
- 20) käsitletakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga seonduvaid teemasid lõimituna teiste õppeainetega; eraldi informaatikakursuse järele puudub vajadus.
- 21) kasutab TOBII´d, arvutida suhtlemiseks

3.3. Õppe ja kasvatus e rõhuasetused II arengutasemel

3.3.1. Juhtivaks tunnetusprotsessiks on taju, suureneb mälukujutluste osakaal vaimses ja praktilises tegevuses. Areneb kaemuslik-praktiline mõtlemine lõimunult kujundiliste elementidega. Tunnetustegevuse arendamiseks on vajalik tähelepanu suunamine eri vahenditega (sh visuaalsed orientiirid), tähelepanu kestuse pikendamine, motoorne aktiveerimine.

3.3.1.1. Tajude arendamine. Tunnuste ja osade märkamine, võrdlemine, sama objekti või graafilise kujutise äratundmine eri asendis, taustal, eri meeltega. Oluliste/tüüpiliste ja juhuslike tunnuste eristamine. Terviku moodustamine osadest. Osatoimingute järjestuse tajumine tegevusaktis.

Erisuunaliste ruumisuhete (sh vasakul/paremal) tajumine. Ajasuhete (sündmuste järjestuse) tajumine.

3.3.1.2. Mälu. Tuttavate objektide graafiliste kujutiste ja toimingute äratundmine varieeruvates tingimustes. Stereotüüpsete toimingute sooritamine tuttavates situatsioonides. Kujutluste aktiveerimine verbaalse-alternatiivse teabe alusel. Töömälu mahu arendamine (kuni 5 üksust), üksuste/sümbolite järjestuse säilitamine. Kujutluste verbaliseerimine suunatult.

3.3.1.3. Mõtlemine. Kaemuslik-praktiline mõtlemine lõimunult kujundiliste elementidega:

abivahendite otsimine ja kasutamine, ülesande täitmine variatiivsetes tingimustes.

Terviku moodustamine osadest. Õpiülesannete täitmine praktiliselt ja materialiseeritult. Variatiivne rühmitamine suunatult: varieeritakse objekte, objektide arvu, rühmitamistalust.

3.3.1.4. Motoorika. Erisuunalised liigutused. Liigutuste ahela sooritamine mälukujutlustele toetudes kaasneva instruksiooni järgi (vajaduse korral imiteerimine). Eri kehaosade motoorika koordineerimine. Peenliigutuste arendamine. Liigutuste sooritamise verbaliseerimine (pedagoog – õpilane). Sobimatute liigustusstereotüüpide asendamine.

3.3.2. Põhitaotlus on kujundada baasoskuste harjumuslik sooritamine, arendamist vajab tegevusega kaasnev suhtlemine (tegevusele ärgitamine, protsessi suunamine, tulemuse sõnastamine), oma tegevuse suunatud elementaarne kommenteerimine.

3.3.3. Rõhuasetus on oma MINA teadvustamisel, õppekavaterviku kujundamise aluseks on suhted MINA/MEIE ja MINA/ÕPILANE.

3.3.4. Kõne. Baassõnavara arendamine, situatiivse dialoogi harjutamine, etiketisuhetlemine.

2–3 lausungi tähenduse seostamine. Kohandatud lühitekstide tähenduse mõistmine (vajaduse korral kaasneb visuaalne näitlikkus). Mõnest lausungist koosneva teksti loomine (abiga).

3.3.5. Õppetöös rakendatakse valdavalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Õpilane hakkab oma tegevust elementaarselt kommenteerima, kasutades suunatult verbaalseid või alternatiivseid vahendeid. Õpetamine muutub ainekeskseks.

3.3.6. Õpilaste võimed on erinevad. Seetõttu varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt laste individuaalsetele iseärasustele.

3.3.7. Elementaarse lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuse kujundamine.

3.3.8. Väärtuskasvatuse seisukohalt hinnatakse tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI. Õpitegevust ja käitumisakte motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele. Vähendatakse negatiivsete hoiakute mõju. Kujundatakse TAHAN-motiivi kõrvale positiivse hinnangu abil PEAB-motiivi.

Võimaldatakse valikuid.

3.3.9. Oluline on õpetada õpilast tuttavas situatsioonis jõukohaste ülesannetega võimalikult iseseisvalt toime tulema ja abiga ka keerukamates olukordades hakkama saama (varieeruv situatsioon, vahendid). Tehakse algust lihtsa töö oskuste õpetamise ning harjutamisega.

3.4. Taotletavad pädevused II arengutasemel,

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab tuttavaid objekte ja sündmusi, eristab olulisi tüüpilisi tunnuseid juhuslikest tunnustest, tunneb ära sama objekti eri taustal ja eri asendis;
- 2) teadvustab objekti asukohta ruumis teiste objektide suhtes;
- 3) varieeruvates tingimustes sooritab tuttavaid ja jõukohaseid tegevusakte iseseisvalt;
- 4) oskab didaktilise vahendi või tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile;
- 5) tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid, sh tähti ja numbreid; suudab luua seost objekt – pilt – keeleüksus;
- 6) oskab astuda kontakti täiskasvanute ja kaaslastega;
- 7) väljendab arusaadavalt oma põhivajadusi ja soove ning küsib teistelt abi, kasutades keelelisi või alternatiivseid vahendeid;
- 8) teadvustab oma rolli ühistevuses osalejana;
- 9) valib tuttavates situatsioonides käitumiseks sobivaid õpitud käitumismalle;
- 10) hindab tuttavaid tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI;
- 11) suudab tuttavates situatsioonides ohtu ette kujutada ning ohule adekvaatselt reageerida;
- 12) valib tegevusakti eesmärgist lähtuvalt sobivaid vahendeid;
- 13) säilitab õppeülesannete täitmise ajal tähelepanu (kuni 5 min);
- 14) täidab lühikesi ja arusaadavaid korraldusi harjumuspäraselt tegutsedes, kommenteerib suunatult tegevust (*mida teeb?, mida?, millega?, kus?*);
- 15) säilitab töömälus kuni 5 objekti järjestuse;
- 16) lahendab arusaadavaid praktilisi ülesandeid nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades;
- 17) orienteerub ööpäeva rütmiga seotud tegevustes, teab nädalapäevade ja aastaegade järjestust;
- 18) sooritab erisuunalisi liigutusi ja liigutuste stereotüüpset ahelat mälukujutlustele toetudes, suudab koordineerida eri kehaosade mootorikat;
- 19) võrdleb suunatult oma töö resultaati näidisega;
- 20) sooritab eneseteeninduse toimingud vastavalt omandatud kogemusele.

21) kooliastme lõpul oskab kasutada arvutit kui töövahendit

22) kasutab TOBII'd ja saab arvuti kaudu infot töödelda

3.5. Õppe ja kasvatus rõhuasetused III arengutasemel

3.5.1. Tunnetustegevuses kasvab märgatavalt mälu roll ja kujuneb osaliselt kaemuslik-kujundiline mõtlemine, mis võimaldab ette kujutada tegevust tuttavas situatsioonis. Tähelepanu hoidmist soodustab harjumustele toetuv tegevus.

3.5.1.1. Tajude arendamine. Aja ja ruumi analüütiline tajumine samal ajal eri meeltega, tuttavate objektide ja sündmuste mitmetele tunnustele ja mälule toetuv (simultaanne) tajumine, kogemustele toetuv stsenaariumite ja lihtsate stsenaariumite analüütiline tajumine (jälgitav sündmus, pilt, pildiseeria, tekst).

3.5.1.2. Mälu. Tuttavate objektide graafiliste kujutiste valikuline äratundmine ja meenutamine ülesandest lähtuvalt. Kogemuste ja esitatud teabe eristamine. Mälukujutluste konkretiseerimine ja uute seoste loomine täiendava teabe abil. Stereotüüpsete tegevusaktide variatiivsuse kujundamine, juhuslike/stereotüüpsete assotsiatsioonide pidurdamine. Lühikese ja arusaadava instruksiooni säilitamine mälus ja selle arvestamine toimingut sooritades. Kujutluste verbaliseerimine, graafiline kujutamine.

3.5.1.3. Mõtlemine. Kaemuslik-praktilisele mõtlemisele lisandub osaliselt kaemuslik-kujundiline mõtlemine, mis võimaldab ülesannete täitmist kujutlustele toetudes. Vajalike abivahendite valimine või valmistamine. Õppeülesannete täitmine, toetudes isiklike kogemustele ja eri meeltega tajutavatele vahenditele (sh kõnele). Rühmitamine 2–3 üldistustasandil, allrühmade moodustamine.

Elementaarsete põhjus-tagajärg-seoste teadvustamine praktilises tegevuses.

3.5.1.4. Motoorika. Praktiliseks tööks vajalike liigutuste omandamine (spetsiifika sõltuvalt tegevusest). Liigutusstereotüüpide kujundamine sõltuvalt tegevusest, varieerimine sõltuvalt tingimustest. Liigutuste teadlik järjestamine, lähtudes osatoimingute ahelast.

3.5.2. Põhitaotlus on võimalikult iseseisev toimetulek igapäevases elus ja õpitud tegevustes.

3.5.3. Õppekavateraviku kujundamise aluseks on MINA/MEIE suhted kodukoha ja tegevusega.

3.5.4. Baas- ja vähe laiendatud lausungi mõistmine ja kasutamine suhtlemisel. Suuliste ja kirjalike kohandatud lühitekstide mõistmine. Oma tegevuse ja tajutud sündmuse sõnastamine lühitekstina, täiendava teabe lisamine küsimustele vastates. Täiendava teabe vajadusest ja puudulikkusest mõistmisest teatamine. Õpitud suhtlemisstrateegiate rakendamine. Situatsioonile vastav rollisuhtlemine. Väljendite mõningane varieerimine, ütluse pragmaatilise tähenduse tuletamine situatsioonis.

3.5.5. Õppetöös rakendatakse jätkuvalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse valdavalt praktilisi tegevusi, õpilast suunatakse oma tegevust kommenteerima verbaalselt ja/või alternatiivsete vahenditega.

3.5.6. Õpilaste võimed on erinevad. Seetõttu varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt laste individuaalsetele iseärasustele.

3.5.7. Elementaarse lugemis-, kirjutamis-, arvutamise- ja mõõtmisoskuse kujundamine ja oskuste kasutamine tegevuses.

3.5.8. Väärtuskasvatuse seisukohalt hinnatakse tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI. Motiivi ja eesmärgi seose teadvustamine: TAHAN – TEEN; PEAB / ON VAJA – TEEN; TAHAN – EI TOHI – EI TEE. PEAB-motiivi kõrvale VAJA-motiivi kujundamine positiivse hinnangu abil lähtuvalt eesmärgist või tulemuse teadvustamisest.

3.5.9. Oluline on õpetada õpilast võimalikult iseseisvalt toime tulema. Kujundatakse lihtsa töö oskusi:

- 1) omandatud toimingute rakendamine ahelana, osaliselt muutuvates tingimustes;
- 2) toimingu suunatud planeerimine, teabe otsimine sõltuvalt ülesandest (pilt, plaan, lühitekst);
- 3) töövahendite ja materjali sobivuse hindamine;
- 4) kujutluse loomine tulemustest – osatoimingute ning vahendite valik ja järjestamine;
- 5) suunatud enesekontroll: osatoimingute/operatsioonide järjestus ja tulemused, toimingu tulemus (võrdlemine näidisega).

3.6. Taotletavad pädevused III arengutasemel

III arengutase lõpuks õpilane:

- 1) tunneb kirjelduste järgi ära ja kujutab ette tuttavaid objekte ja sündmusi;
- 2) teadvustab objekti asukohta ruumis, arvestab kahte parameetrit (*all paremal, taga peal* jne);
- 3) sooritab ka varieeruvates tingimustes harjumuslikke tegevusakte iseseisvalt;
- 4) oskab didaktilise vahendi või tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgist lähtudes;
- 5) tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid, sh tähti ja numbreid; suudab luua seost objekt – pilt – skeem – keeleüksus;
- 6) oskab suhelda tuttavas situatsioonis vastavalt rollile nii täiskasvanute kui ka kaaslastega;
- 7) väljendab oma vajadusi ja soove, arvestades etiketisuhtlemist ja tuttavaid käitumisreegleid, tal on kujunenud hoiak ja oskus teatada teabe puudulikkust mõistmisest ja täiendava teabe vajadusest;
- 8) teadvustab oma rolli tegevuses;
- 9) oskab tuttavates situatsioonides valida sobivat käitumismalli, lähtudes motiividest TAHAN – ON VAJA – PEAB ja reeglitest TOHIB – EI TOHI;
- 10) hindab tajutavaid tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI;
- 11) suudab ette kujutada ohtlikke situatsioone, neid vältida ja ohule adekvaatselt reageerida;
- 12) suudab tegevusakti eesmärgist lähtuvalt valida, ise teha ja kasutada sobivaid vahendeid variatiivsetes tingimustes;
- 13) suudab jõukohaste õppe- ja tööülesannete täitmise ajal olukorrast sõltuvalt tähelepanu ümber lülitada ja säilitada;
- 14) täidab arusaadavaid korraldusi, seostab mitteverbaalset ja verbaalset teavet, ühendab ja kasutab tegevuses (planeerimine, sooritamine, enesekontroll) verbaalset ja visuaalset teavet, kommenteerib tegevust ja tulemust;
- 15) säilitab töömälus kuni 5 objekti järjestuse;
- 16) rakendab omandatud toiminguid ahelana (sh osaliselt muutuvates tingimustes);
- 17) valib (positiivne/negatiivne valik) või teeb ise vajalikke abivahendeid ning lahendab arusaadavaid praktilisi ülesandeid tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades (sh tuttavates ja ka varieeruvates tingimustes);
- 18) rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel (sh rühmitamise objekte, nende hulka ja aluseid muutes);
- 19) suudab ligikaudu ette kujutada tuttava toimingu sooritamiseks kuluvat aega, orienteerub kellaajas vähemalt pooltunni täpsusega, seostab kalendrikuu ja aastaaja;
- 20) sooritab praktiliseks tööks vajalikke liigutusi ja suudab neid varieerida sõltuvalt tingimustest;
- 21) võrdleb oma töö resultaati näidisega.

- 22) kasutab arvutit kui infoühiskonna tehnoloogiavahendit.
 23) kasutab TOBII'd vabalt infoühiskonnas orienteerumiseks

4. ÕPPEKORRALDUS

4.1. Õppe ja kasvatuse korraldus määratakse kooli õppekavas, lähtudes lisa esitatud nõuetest ja ülesannetest.

4.2. Toimetuleku õppekava rakendatakse Rajaleidja poolt määratud õpilastele (Erakooliseadus §11 lõige 1 pkt 2)

4.3. Toimetulekuõppel olevatele õpilastele koostatakse individuaalne õppekava, mille aluseks on arengutasemetes kirjeldatud tegevused ning teemad. Toimetulekuõppel olev õpilane liigub igal õppeaastal järgmisesse klassi, kuid õppesisu ja taotletavad pädevused valitakse vastavalt õpilase individuaalsele arengutasemele.

4.4. Õppeaasta (§ 24.PGS)

4.4.1. Õppeaasta kestab 1. septembrist järgmise aasta 31. augustini. (Erakooliseadus, §11 lõige 1, pkt 1)

4.4.2. Õppeaasta koosneb õppeveeranditest ja koolivaheaegadest.

4.4.3. Õppeveerandites on kokku vähemalt 175 õppepäeva.

4.4.4. Õppe ja kasvatuse ajakasutuses nähakse ette vähemalt 1 h nädalas (sealhulgas projekt-, õues- ja muuseumiõppeks ning ekskursioonideks ja õppekäikudeks vajalik aeg)

4.5. Lapsevanema poolt hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal esitatud põhjendatud taotluse alusel võib õppenõukogu otsusega pikendada õpilase õppeaega kahe õppeaasta võrra kuni 32 nädalatunni ulatuses igal õppeaastal. Täiendavate õppeaastate kohustuslike ja valikainete kohta koostatakse jätkuvalt õpilasele individuaalne õppekava.

4.6. I arengutasemel jaguneb õpetus tegevusvaldkondadeks, järgmistel tasemetel õppeaineteks, mis realiseeritakse üldõpetuse põhimõttel. Õpet traditsioonilise ainetunnina ei korraldata, vaid keskendutakse ainekavades märgitud tegevustele ja teemadele. Õppe- ja kasvatuskorralduse põhivorm on õppetund. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli ekskursiooni või õppekäiguna.

4.7. Õppeained jagunevad kohustuslikeks õppeaineteks ja valikõppeaineteks. Valikõppeainete ja valitud tööõppe suunale koostab kool ainekavad.

4.8. Tunnijaotusplaan on järgmine:

Õppeained Õppetunde nädalas

Klass/õppeaine	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	LA1	LA2
Elu- ja toimetulekuõpe*	4	5	5	5	7	7	6	6	6		

Eesti keel	4	5	6	6	6	6	6	6	6		
Matemaatika	2	3	4	4	5	5	4	4	4		
Kunst ja käeline tegevus	5	5	5	5	5	2	2	2	2		
Muusikaõpetus	2	2	2	2	2	2	2	2	2		
Tööõpe						5	5	7	7		
Kehaline kasvatus	2	2	2	2	2	2	2	2	2		
Rütmika	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
Valikõppeained			2	2	2	3	2	3	2		
Nädalakoormus	20	23	25	28	30	30	32	32	32	32	32

* Lubatud 1 h nädalas projekt-, õues- ja muuseumiõppeks ning ekskursioonideks ja õppekäikudeks

4.9. Tööõppe ja valikainete sisu (näiteks keraamika, vitspunutiste tegemine jms) kinnitatakse õppenõukogu otsusega arvestades õppeaasta võimalustele ja lastevanemate soovidele.

Tööõpe võib sisaldada tööpraktikat, mille sisu esitatakse kooli õppekavas.

4.10. Toimetulekuõppel olevatele õpilastele võib kohaldada punktis 4.7 toodud tunnijaotusplaani erinevat tunnijaotusplaani, kuid vähendada ei tohi tööõppe mahtu. Erineva tunnijaotusplaani kohaldamisel võib õppeaineid liita ja ümber kujundada. Toimetulekuõppel olevale õpilasele, kes õpib klassis, kus õpe toimub põhikooli riikliku õppekava järgi, kehtestatakse erisused tunnijaotusplaanis individuaalse õppekavaga. Toimetulekuõppel olevate õpilaste klassis rakendatakse erisusi tunnijaotusplaanis hoolekogu nõusolekul ja see kehtestatakse kooli õppekavas (Erakooliseadus, §11 lõige 1, pkt 5)

4.11. Läbivad teemad määratakse kooli õppekavas (vt üldosa).

4.12. Õppematerjalid valitakse ja koostatakse toimetulekuõppe üldosa ja ainekavade sisu ning nõudeid arvestades. Arvestatakse mõõduka intellektipuudega vastavas vanuses lapse psüühika, tegevuse ja suhtlemise tüüpilisi iseärasusi, individuaalse võimekuse ja iseärasuste variatiivsust.

Oluliseks tuleb pidada tajutava õppematerjali konkretiseerimise ja diferentseerimise võimalusi, mis loob baasi võimetele vastavaks rühmitamiseks. Kasutatakse arekeelseid tekste, graafilist materjali.

4.13. Õppeülesannete raskusastet reguleeritakse õpioskuse omandamise etappe ja õppematerjali sisulist keerukust arvestades.

Esitatakse võimalused õpitoimingu variatiivseks sooritamiseks: praktiliselt või materialiseeritult, visuaalselt, verbaalselt ja kombineeritult.

4.14. Toimetulekuõppel olevatele õpilaste klassi number võrdsustatakse õpitud aastatega. Põhikooli lõpetab õpilane 9 õppeaastaga, millele võib lisanduda lapsevanema avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega kaks lisaaastat ja üks lisaõppe aasta. (Erakooliseadus, §11 lõige 1, pkt 6).

4.15. Distantõppele saab toimetuleku- ja hooldusõppe lapsi suunata ainult lapsevanema nõusolekul. Kool juhendab lapsevanemaid ja tagab õppematerjali distantsõppe läbiviimiseks.

5. HINDAMINE

5.1. Õppimise potentsiaalne edukus sõltub toimetulekuõppes õppiva õpilase intellektipuude sügavusest ja lokaalsete anatoomiliste kahjustuste esinemisest, reaalne edukus aga tema individuaalseid iseärasusi arvestavast õpikeskkonnast. Õpilasel peab olema võimalus saada jõukohases töös võimetekohase osalemise ning töö tulemuse kohta konkreetne positiivne hinnang.

5.2. Hindamine toimetulekuõppes toimub õpilasele koostatud individuaalse õppekava nõuete alusel. Õpieesmärkide saavutamise taset hinnatakse sõnaliste hinnangutega. Kokkuvõtavad hinnangud on kaks korda aastas (jõuluvaheajaks ja õppeaasta lõpul) Hindamisel kohaldatakse põhikooli riiklikus õppekavas hindamise kohta sätestatud.

5.3. Hinnangu põhieesmärkidena kohaldatakse „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses” sätestatud eesmärgid, rõhutades seejuures, et hindamise eesmärgiks on:

1) motiveerida õpilasi õpiülesandeid sooritama ja märkama oma tulemuse vastavust näidisele või etalonile;

2) mõjutada õpilase võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist;

3) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja potentsiaalse arengu toetamisel;

4) anda õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale, lapsevanemale (eestkostjale, hooldajale) teavet õpilase arengudünaamikast.

5.4. Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega:

5.4.1. tuleb toime,

Hinnangut „tuleb toime” võib täpsustada hinnangutega „tuleb hästi toime”, „tuleb rahuldavalt toime” või muul viisil.

5.4.2. tuleb toime abiga

Hinnangut „tuleb toime abiga” võib täpsustada hinnangutega „tuleb toime sõnalise abiga”, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi”, „tuleb toime koostegevuses”, „tuleb toime füüsilise abiga” või muul viisil.

5.4.3. ei tule toime,

Hinnang „ei tule toime” viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.

5.5. Õpetaja teeb lapse arengu kohta iga päev märkmeid, hinnates õpilase tulemusi lähtuvalt samalaadsete õpiülesannete keerukusest. Märkmete alusel korrigeeritakse vajaduse korral individuaalset õppekava.

HOOLDUSÕPE

Hooldusõppe põhisuunaks on:

- Eralduspiiride loomine
Mina ja välismaailm
- Stabiilsuse säilitamine
Füüsilise- ja vaimse tasakaal
- Võimaluste ärakasutamine ja ohtude vältimine
Vaimse areng ja situatsioonipedagoogika
- Kõik on omavahel seotud
- Kõik muutub pidevalt
- Võimalusi tekib pidevalt

1. ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID

1.1. Hooldusõppe põhiülesanne on sügava ja raske intellektipuudega lapsel olemasolevate funktsioonide ja oskuste säilitamine ja arendamine, et tagada harjumuspäras keskkonnas tema potentsiaalile vastav järjest iseseisvam toimimine.

1.2. Arendamise eesmärk on aidata kujuneda kodanikul, kes vastavalt oma arengutasemele õpib tajuma oma keha, märkab ja oskab õpitud moel märku anda oma põhivajadustest ja soovidest ning oskab oma võimete piires neid kas iseseisvalt või abiga rahuldada; omandab ja oskab kasutada verbaalseid, mitteverbaalseid ja/või alternatiivseid kommunikatsioonivahendeid oma võimete piires.

2. ÕPPE- JA ARENDUSTEgevuse Põhimõtted

2.1. Arendamine ja õpetamine on ühtne eesmärgistatud protsess. Hooldusõppe korralduses ja õppesisu valikul lähtutakse iga õpilase arengutasemest ja potentsiaalsetest võimetest toimida järjest iseseisvamalt. Õigus õppida realiseeritakse käesoleva lisa põhjal koostatud individuaalse õppekava alusel.

2.2. Lähtutakse humanistliku abistamise põhimõtetest. Tähelepanu suunatakse iga lapse individuaalse eripära arvestamisele, sallivusele, teistele ja endale ohtlikust käitumisest hoidumisele.

2.3. Hooldusõpe taotleb õpilase puuduliku arengu korvamist valdkondade kaupa, arvestades õpilase individuaalset arengupotentsiaali. Arengupuute osaliseks vähendamiseks rakendatakse pedagoogiliste vahendite spetsiifilist süsteemi. Õppe- ja arendustegevuse käigus arendatakse ja/või kujundatakse puuduvaid ja/või lokaalsetest anatoomilistest kahjustustest sõltuvaid spetsiifilisi funktsionaalsüsteeme.

2.4. Õppeülesanded valitakse potentsiaalset arenguvalda arvestades: need sooritatakse vajaliku abiga, valdavalt koostegevuses. Praktilise tegevuse kaudu arendatakse lapse motoorikat, eneseteenindamise oskusi, elementaarset tunnetustegevust ja suhtlemist, kujundatakse hoiakuid. Individuaalsete õppekavade koostamisel arvestatakse ka isiklike rehabilitatsiooniplaane.

2.5. Arendamise ja õpetamise suunitlus on võimalikult iseseisev eneseteenindamine. Arendatakse orienteerumisoskust lähimas ümbruses, motoorikat, sensomotoorseid oskusi ning elementaarset suhtlemist, sh võimaluse korral kõnet.

2.6. Hooldusõpe suunab õpilast omandama eneseteeninduse elementaarseid oskusi, elus toimetuleku oskusi ning võimetekohast käitumist lähimas ümbruses ja sotsiaalses keskkonnas. Oluline on tegevuste harjutamine potentsiaalse arenguvalla piirides, abi võimalikult täpne reguleerimine. Oluline on harjutamine tuttavas keskkonnas, pedagoogide ja lastevanemate kooskõlastatud tegevuses.

2.7. Kooli õppekava rakendamisel ja arendamisel arvestatakse konkreetse klassi õpilastega. Tähtis on koostöö eripedagoogiga, õpetajatega,

spetsialistide, lapsevanematega, valla või linna esindajatega ning vajaduse korral spetsialistidega väljastpoolt kooli.

2.8. Hooldusõppes toimub õpetamine tegevusvaldkondade kaupa ja toetub õpilase sensomotoorsele arengule (taju ja liigutuste seos). Harjutamine toimub minimaalsete tegevussammude / osaoskuste kaupa, omandatud osaoskusi rakendatakse ahelana. Õppimine toimub reaalses lähimas keskkonnas. Praktilise tegevuse baasil areneb suhtlemine ja kujunevad harjumused. Õpilased võtavad koostegevuses võimetekohaselt osa oma tegevuse jaoks vajalike vahendite valikust ja suudavad neid vähevarieeravas situatsioonis kasutada.

2.9. Õppe- ja arendusprotsessi käigus õpivad õpilased oma võimete ulatuses:

- 1) tunnetama (ära tundma) ümbritsevat keskkonda ja tuttavas olukorras harjumuspäraselt käituma;
- 2) märku andma oma vajadustest ja väljendama vähesel määral oma tundeid ümbritseva suhtes, eelistama positiivseid emotsioone;
- 3) omandama lihtsaid oskusi või osaoskuste ahelaid tuttavas situatsioonis ja keskkonnas pideva korduva tegutsemise ja harjutamise tulemusel;
- 4) sooritama omandatud toiminguid koostegevuses täiskasvanuga, positiivselt suhtuma abistaja tegevusse (suunamine, füüsiline abi);
- 5) tegutsema koos juhendajaga, osalema toimingute sooritamisel vastavalt oma sensomotoorsele arengule;
- 6) sooritama praktilisi valikuid vähevarieeruvates olukordades.

3. ÕPPE JA KASVATUSE RÕHUASETUSED NING TAOTLETAVAD PÄDEVUSED

3.1. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused I arengutasemel

3.1.1. Esimesel arengutasemel orienteerub õpilane ümbritsevas ja iseendas aistingute tasandil.

Eesmärk on arendada tunnetust eri meeltega, luua eeldused geštalttaju kujunemiseks.

3.1.1.1. Tähelepanu. Pilkkontakti saavutamine, lühiajaline hoidmine ja suunamine.

Tähelepanu hoidmiseks vajaliku kehaasendi säilitamine või võimetekohane muutmine. Võimaluse korral oma käeliigutuste jälgimine.

Tähelepanu lühiajaline hoidmine žestide ja/või sõnaga, pilgu hoidmine ja vähene säilitamine objektide liigutamisel või paigutuse muutmisel.

Tähelepanu säilitamise kestuse pikendamine – lapse jaoks märgatavate stiimulite esitamine koos positiivse kinnitusega. Tähelepanu ümberlülitamine stiimuleid asendades.

3.1.1.2. Aistingud ja taju. Üksikute tunnuste suunatud märkamine: ere valgus, liikuv objekt, heli, müra, objekti pind (temperatuur, sile/krobeline jne). Oma keha puutetundlikkuse arendamine.

3.1.1.3. Mälu. Mõne läheduses oleva tuttava objekti äratundmine 1–2 tunnuse alusel.

3.1.1.4. Mõtlemine. Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine: manipuleerimine esemetega, võimetekohane tegutsemine tuttava abivahendiga.

3.1.1.5. Motoorika. Tunnetusprotsesside ja tegevuse eelduseks on mootorika areng: passiivsed liigutused koostegevuses ja imiteerimise järgi, esemete haaramine, hoidmine ja lahtilaskmine, omandatud liigutusstereotüüpide mitmekesistamine. Objektide jälgimine, liigutuste suuna, amplituudi, rütmi ja tempo muutmine. Elementaarsete tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.

3.1.2. Õpetuse põhitaotluseks on elementaarsete liigutuste ja toimingute sooritamine abiga, koostegevuses, mõne liigutuse sooritamine imiteerides või iseseisvalt; sihipäraste liigutuste sooritamine füüsilise abiga ja stereotüüpsete liigutuste mitmekesistamine. Tuttavas situatsioonis pedagoogi intonatsioonile, mõnele sõnale

või žestile reageerimine. Õpilaste emotsionaalsete seisundite diferentseerimine kohese tagasiside abil.

3.1.3. Esimesel arenguastmel on rõhuasetus õpilase kaasamisel enesetunnetusele aistingute tasandil, kontakti loomisel ja saavutamisel.

3.1.4. Häälelisele aktiivsusele, häälitsemisele ergutamine, hääle tekke stimuleerimine. Sõna tajumine signaali rollis (pidev kordamine) ja sümbolina (sõna ja eseme koosesitus). Suhtlemisvahendite õpetamisel arvestatakse õpilaste füüsilist seisundit ja vaimset arengut.

3.1.5. Õppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooniga, millest sõltuvalt arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi.

3.1.6. Laste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, abivahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega iga õpilase individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.

3.1.7. Positiivsete elamuste esilekutsumine minimaalsete edusammude eest (füüsiline kontakt, naeratus, toon). Positiivse emotsiooni kestuse pikendamine. Õpilastele meeldiva elu- ja õpikeskkonna loomine.

3.1.8. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajadustest märku andma.

3.2. Taotletavad pädevused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) märkab läheduses olevaid objekte; tunneb ära temaga tegelevad inimesed;
- 2) tajub lähiümbruses asetsevaid objekte (sh erisugusel taustal);
- 3) sooritab stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostegevuses ja imiteerimise teel;
- 4) hoiab kättepandud esemeid; haarab esemeid, (ühe/kahe käega), manipuleerib nendega ja laseb käest lahti;
- 5) tunneb enamasti ära tuttavad žestid;
- 6) reageerib kontaktile (hääle, puudutus, sõna) liigutuste, žestide ja häälitustega, otsib mõnikord kontakti;
- 7) annab märku mõnest oma põhivajadusest;
- 8) suudab suunatult säilitada tähelepanu (rohkem kui 2 sek);
- 9) stereotüüpsetes situatsioonides märkab talle suunatud kontaktipüüdlust, reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale;
- 10) sooritab mõnda eneseteeninduseks vajalikku liigutust füüsilise abiga.

3.3. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused II arengutasemel

3.3.1. II arengutasemel on õpilaste juhtivaks tunnetustegevuseks kohanemine ümbritsevaga

geštaltajale toetudes ja oma keha seisundi tajumine.

3.3.1.1. Tähelepanu. Elementaarse valikulisuse kujundamine koostegevuses.

Tähelepanu suunamine ja hoidmine žestide ja sõnaga, objektide jälgimine nende liigutamisel või paigutuse muutmisel.

3.3.1.2. Tajus. Objekti ja tunnuste suunatud tajumine eri meeltega äratundmiseks (kuju, värvus, suurus; heli, müra, temperatuur, pinnaomadused), esemetega manipuleerimine, sh koostegevuses vastavalt nende funktsioonile.

3.3.1.3. Mälu. Objekti äratundmine mingil taustal 2–3 hulgast (suunamine näidise, sõna, žestiga).

Sama funktsiooniga, kuid 1–2 tunnuse poolest erinevate objektide äratundmine.

3.3.1.4. Mõtlemine. Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine. Objekti ja abivahendi valimine 2–3 objekti hulgast koostegevuses, mõne tuttava objekti valimine koostegevuses, eeskuju ja/või korralduse alusel. Valik erinevate tunnustega objektide hulgast. Tegevusvahendi kasutamine stereotüüpsetes ja vähevarieeruvates tingimustes.

3.3.1.5. Motoorika. Liigutuste sooritamine eeskuju järgi, vajaduse korral koosliigutused, žestide ja sõnaga suunatud liigutused. Liikumine ruumis, silma- ja käeliigutuste seostamine. Kahe või enama eri liigutuse korduv sooritamine (järjestikune, samaaegne). Elementaarse tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.

3.3.2. II arengutaseme põhitaotlus on õpitud lihtsate toimingute sooritamine stereotüüpses situatsioonis, mõne abivahendi kasutamine suunatult. Mõne omandatud stereotüüpse liigutusliku toimingu sooritamine variatiivsetes tingimustes (abivahendid, keskkond). Adekvaatne reageerimine pedagoogi intonatsioonile, mõnele sõnale või žestile tuttavas situatsioonis.

3.3.3. II arengutasemel on rõhuasetus õpilase kaasamisel lihtsasse koostegevusse, eneseteenindusse, jõukohaste osatoimingute/operatsioonide sooritamine abiga, mõnede sooritamine iseseisvalt.

3.3.4. Ühesõnalise korralduse, lihtsa situatiivse kõne mõistmine (lausung kuni 3 sõna), sõna/lausungi mõistmine tegevuses koos žesti/osutamiseega.

Alternatiivsete, tuttavate suhtlemisvahendite mõistmine. Aktiivsele suhtlemisele suunamine: oma vajadustest teatamine (sh soov kontakti astuda), vastamine pedagoogile; objektile või tegevusele osutamine vastavalt oma kõnearengu tasemele. Suhtlemisvahendite õpetamisel arvestatakse õpilase füüsilist seisundit ja vaimset arengut.

3.3.5. Õppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooniga.

Arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi. Kujundatavatest tegevustest lähtuvalt luuakse sobivaid õpikeskkondi.

3.3.6. Õpilaste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, abivahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt iga õpilase individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.

3.3.7. Positiivsete emotsioonide toetamine ning hoidmine toimingute/operatsioonide sooritamise ajal ja järel. Negatiivsete emotsioonide pärssimine, rahulikumale käitumisele positiivse hinnangu andmine.

3.3.8. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajadustest märku andma, motiveerida iseseisvalt tegutsema, toetades iseseisvat tegutsemist võimalikult täpselt reguleeritud abiga.

3.4. Taotletavad pädevused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) märkab ja tunneb ära 2–3 objekti hulgast mõne tuttava objekti;
- 2) tajub objekte eri meeltega, märkab 2–3 eristavat tunnust;
- 3) sooritab varieeruvates situatsioonides stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostegevuses ja imiteerimise teel, suudab seostada silma- ja käeliigutusi (vajaduse korral suunatult);
- 4) kasutab tuttavat tegevusvahendit stereotüüpsetes ja vähevarieeruvates tingimustes;
- 5) reageerib enamasti adekvaatselt suhtlemises kasutatavatele tuttavatele vahenditele (žestid, sõnad, pildid jne);
- 6) reageerib alternatiivsetele suhtlemisvahenditele või lihtsale situatiivsele kõnele võimetekohaselt;
- 7) annab oma vajadustest (sh soovist kontakti astuda) arusaadavate keeleliste ja/või alternatiivsete vahenditega märku;
- 8) suudab koostegevuses valikuliselt tähelepanu suunata;
- 9) reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale/lausungile tegevussituatsioonides;

10) osaleb eneseteeninduses, sooritab mõningaid jõukohaseid operatsioone/osatoiminguid iseseisvalt.

3.5. Õppe ja kasvatus e rōhuasetused III arengutasemel

3.5.1. III arengutasemel hakkab õpilastel vāhesel mēāral kujunema analüütiline taju, pōimudes mālukujutlustega.

3.5.1.1. Tāhelepanu. Vōimalikult iseseisev tāhelepanu suunamine ja sēilitamine oma praktilises tegevuses. Tāhelepanu ūmberlūlitamine ūhelt stiimulilt teisele.

3.5.1.2. Taju. Objekti ja toimingute geštalt- ja analüütiline taju (objektid eri asendis, eri taustal, tegevus eri asendis ja kohta muutes); nāgemistaju vālja laiendamine.

3.5.1.3. Mālu. Tuttavate objektide ja samade toimingute āratundmine igapāevastes varieeruvates tingimustes: paigutus ruumis, erinev taust, mōneti erisuguste tunnustega / erisuguste funktsioonidega objektid. Harjumustele toetuvate toimingute sooritamine koostegevuses vōi iseseisvalt (protseduurimālu).

3.5.1.4. Mōtlemine. Elementaarne kaemuslik-praktiline mōtlemine lōimunult mālukujutlustega. Objekti ja abivahendi valik 2–3 objekti hulgast eeskuju ja korralduse (sh žesti) ja mālu abil. Valik oluliselt erinevate ja vāhe erinevate tunnustega objektide hulgast. Tegevusvahendi kasutamine varieeruvates tingimustes.

3.5.1.5. Motoorika. Liigutuste elementaare koordineerimine, liikumine ruumis, stereotūpsete liigutusahelate sooritamine, liigutusrūtmī muutmine, kāe ja sōrmede liigutuste tēpsuse harjutamine. Elementaarse tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.

3.5.2. III arengutaseme pōhitaotlus on omandatud praktilise toimingu ahela sooritamine variatiivsetes tingimustes (sama abivahend erinevas funktsioonis, erisugused vahendid samas funktsioonis, keskkond). Tegutsemisele ārgitatakse vajaduse korral lihtkorralduse, žesti, stimuleeriva kaasliigutuse, alustatud koostegevuse, piktogrammi vm alternatiivse kommunikatsioonivahendi abil.

3.5.3. III arengutasemel on rōhuasetus II arengutasemel omandatud oskuste tēiustamisel ja uute, vōimetekohaste osaoskuste/oskuste ōpetamisel, ōpilase kaasamisel eneseteenindusse: harjumuspāraste osatoimingute/operatsioonide seostamine toimingute ahelaks, osatoimingute iseseisva sooritamise osakaalu suurendamine, mōne omandatud toimingu iseseisev sooritamine.

3.5.4. Elementaarne suhtlemine: situatiivsete repliikide (verbaalsed, alternatiivsed) mōistmine ja neile vastamine. Oma tegevuse ja vajaduste elementaarne sōnastamine / alternatiivsete vahenditega vāljudamine. Korralduste mōistmine ja tēitmine oma kogemuste piires. Suhtlemisvahendite ōpetamisel arvestatakse ōpilase fūüsilist seisundit ja vaimset arengut.

3.5.5. Ōppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooni ja sobiva ōpikeskkonnaga. Arendatakse vōimalikult kōiki eri valdkondade tegevusi. Kujundatavatest tegevustest lāhtuvalt luuakse varieeruv igapāevaelu arvestav ōpikeskkond.

3.5.6. Ōpilaste fūüsiline areng ja vaimsed vōimmed on oluliselt erinevad. Seetōttu varieeritakse tegevusi, ōpisisuatsioone, abivahendeid, suhtlemisvahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt iga ōpilase individuaalseid vōimeid ja iseārasusi arvesse vōttes.

3.5.7. Emotsioonide minimaalne intellektualiseerimine, sh negatiivsete emotsioonide pārssimine, positiivse hinnangu andmine oodatud kēitumisele ja osatoimingute ahela oodatud tulemusele. Ōpilase positiivne toetamine variatiivsetes situatsioonides, ōpilasele mōistetavate piirangute rakendamine: intonatsioon, EI-hinnang, kontakti vāhendamine.

3.5.8. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajadustest mõistetavalt (verbaalsete või alternatiivsete vahenditega) märku andma.

3.6. III arengutasemel taotletavad pädevused

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) märkab ja tunneb oma kogemustele toetudes ära objekti selle funktsiooni järgi (sh varieeruvates tingimustes);
- 2) tajub objekte eri meeltega, märkab eristavaid tunnuseid;
- 3) koordineerib (vajaduse korral abiga) sõltuvalt tegevusest oma liigutusi ja liikumist ruumis;
- 4) kasutab tuttavat tegevusvahendit varieeruvates tingimustes;
- 5) reageerib adekvaatselt lähtuvalt situatsioonist suhtlemises kasutatavatele tuttavatele vahenditele (sh varieeruvates olukordades);
- 6) mõistab situatiivseid repliike ja vastab neile oma kogemuste ja suhtlemisvahendite valdamise (sh kõne arengu) taseme piires;
- 7) teatab arusaadavalt oma vajadustest (sh soovist kontakti astuda) keelelisi ja/või alternatiivseid vahendeid kasutades;
- 8) säilitab tähelepanu harjumuspärasest tegevuses (mõnest osatoimingust koosnev ahel);
- 9) reageerib ja vastab adekvaatselt arusaadavatele korraldustele;
- 10) sooritab eneseteeninduseks vajalikke toiminguid omandatud oskuste piires iseseisvalt.

4. ÕPPEKORRALDUS

4.1. Õppe ja kasvatuse korraldus määratakse kooli õppekavas.

4.2. Hoolduse õppekava rakendatakse Rajaleidja poolt määratud õpilastele (Erakooliseadus §11 lõige 1 pkt 2)

4.3. Õpetus jaguneb tegevusvaldkondadeks, mis realiseeritakse praktiliste tegevuste käigus.

4. Hooldusõppe puhul lähtutakse iga õpilase arengutasemest ja õppekavas fikseeritud tegevusvaldkondadest kolmel tasandil. Igale õpilasele koostatakse individuaalne õppekava. Õppeja arendustegevus planeeritakse tegevusvaldkonniti. Kogu õpe võib toimuda ülemineku ühelt arengutasemelt teisele või ainult ühe arengutaseme piires.

4.5. Õppetegevus korraldatakse üldjuhul õpperühmadena, kus arvestatakse iga lapse arengutaset ja individuaalsust ning kus on tagatud individuaalne lähenemine.

Õppetööd rühmas viivad läbi õpetaja (eripedagoog) ja abiõpetaja(d).

4.6. Hooldusõppes on nädalakoormus kõigil kolmel arengutasandil maksimaalselt 20 tundi.

Tegevusvaldkonnad nädalas

Klass/tegevusvaldkond	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	LA1	LA2
Motoorika	5	6	6	4	4	4	2	2	2		
Sotsiaalsed oskused	6	6	6	10	10	10	10	10	10	15	15
Kommunikatsioon	5	6	6	4	4	4	6	6	6	2	2
Kognitiivsed oskused	4	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3
Nädalakoormus	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20

4.7. Lapsevanema poolt hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal esitatud põhjendatud taotluse alusel võib õppenõukogu otsusega pikendada õpilase õppeaega kahe õppeaasta võrra kuni 20 nädalatunni ulatuses igal õppeaastal. Täiendavate õppeaastate kohustuslike ja valikainete kohta koostatakse jätkuvalt õpilasele individuaalne õppekava.

4.8. Hooldusõppel olevatele õpilaste klassi number võrdsustatakse õpitud aastatega. Põhikooli lõpetab õpilane 9 õppeaastaga, millele võib lisanduda lapsevanema avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega kaks lisaaastat ja üks lisaõppe aasta. (Erakooliseadus, §11 lõige 1, pkt 6).

5. HINDAMINE

5.1. Õppimise potentsiaalne edukus sõltub hooldusõppel oleva õpilase intellektipuude sügavusest ja lokaalsete anatoomiliste kahjustuste esinemisest, reaalne edukus on seotud tema individuaalseid iseärasusi arvestava õpikeskkonnaga. Õpilasel peab olema võimalus saada kohe konkreetne positiivne hinnang jõukohases tegevuses osalemise kohta.

5.2. Pädevuste saavutatud taset hinnatakse kahel viisil:

1) toimingute sooritamise kaasaegsuse või sellele vahetult järgneva emotsionaalse hinnangu, mille põhieesmärk on motiveerida õpilast osalema tegevuses ja täitma jõukohaseid lihtsaid ülesandeid;

2) suuline või kirjalik hinnang õpilasega tegutsevate täiskasvanute jaoks.

5.3. Hinnang antakse iga õpilase tegevusele ja õpitulemustele lähtuvalt individuaalse õppekava nõuetest ning õpilase tööle, arvestades tema võimeid.

5.4. Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega:

5.4.1. tuleb toime,

Hinnangut „tuleb toime” võib täpsustada hinnangutega „tuleb hästi toime”, „tuleb rahuldavalt toime” või muul viisil.

5.4.2. tuleb toime abiga

Hinnangut „tuleb toime abiga” võib täpsustada hinnangutega „tuleb toime sõnalise abiga”, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi”, „tuleb toime koostevuses”, „tuleb toime füüsilise abiga” või muul viisil.

5.4.3. ei tule toime,

Hinnang „ei tule toime” viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.

5.5. Pedagoog eesmärgistab iga õpilase potentsiaalsesse arenguvalda kuuluvad ülesanded individuaalses õppekavas ja teeb lapse arengu kohta märkmeid. Vajaduse korral korrigeeritakse individuaalses õppekavas püstitatud ülesandeid õppeaasta jooksul.

KOOLIEELNE ÕPPEKAVA

Koolieelse õppekava koostamise aluseks on koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava.

Koolieelse õppekava koostamisest ja arendamisest võtavad osa kooli pedagoogid, spetsialistid ja samuti kaasates lapsevanemaid.

Koolieelse õppekava kinnitab direktor õppenõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

Kooli õppenõukogu või hoolekogu ettepanekul võib koolieelsesse õppekavasse lisada ka muid õppe- ja kasvatustegevusega seotud sätteid.

1. ÕPPE- ja KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

1.1. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on raske- ja sügava vaimu- ja liitpuudega laste (edaspidi laps) mitmekülgne ja järjepidev arengutingimuste loomine kodu ja kooli koostöös.

1.2. Koolieelse õppe põhiülesanne on sügava ja raske intellektipuudega lapsel olemasolevate funktsioonide ja oskuste säilitamine ja arendamine, et tagada harjumuspärasel keskkonnas tema potentsiaalile vastav järjest iseseisvam toimimine.

1.3. Arendamise eesmärk on aidata kujuneda kodanikul, kes vastavalt oma arengutasemele õpib tajuma oma keha, märkab ja oskab õpitud moel märku anda oma põhivajadustest ja soovidest ning oskab oma võimete piires neid kas iseseisvalt või abiga rahuldada; omandab ja oskab kasutada verbaalseid, mitteverbaalseid ja/või alternatiivseid kommunikatsioonivahendeid oma võimete piires.

1.4. Lasteaiarühmas valmistatakse ette lapsi kooliks, arvestades nende eripära ja individuaalsust ning ter vislikku seisundit.

2. ÕPPE- ja KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED

Koolieelse õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

2.1. Lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine, tema arendamine ja õpetamine on ühtne eesmärgistatud protsess. Õigus õppida realiseeritakse käesoleva lisa põhjal koostatud individuaalse õppekava alusel.

2.2. Lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine Lähtutakse humanistliku abistamise põhimõtetest. Tähelepanu suunatakse iga lapse individuaalse eripära arvestamisele, sallivusele, teistele ja endale ohtlikust käitumisest hoidumisele.

2.3. Koolieelne õpe taotleb õpilase puuduliku arengu korvamist valdkondade kaupa, arvestades lapse individuaalset arengupotentsiaali. Arengupuute osaliseks vähendamiseks rakendatakse pedagoogiliste vahendite spetsiifilist süsteemi. Õppe- ja arendustegevuse käigus arendatakse ja/või kujundatakse puuduvaid ja/või lokaalsetest anotoomilistest kahjustustest sõltuvaid spetsiifilisi funktsionaalsüsteeme.

2.4. Praktilise tegevuse kaudu arendatakse lapse mootorikat, eneseteenindamise oskusi, elementaarset tunnetustegevust ja suhtlemist, kujundatakse hoiakuid.

Individuaalsete arengukavade koostamisel arvestatakse ka isiklikke rehabilitatsiooniplaane.

2.5. Arendamise ja õpetamise suunitlus on võimalikult iseseisev eneseteenindamine.

2.6. Koolieelne õpe suunab last omandama eneseteeninduse elementaarseid oskusi,

Oluline on tegevuste harjutamine potentsiaalse arenguvalla piirides, abi võimalikult täpne reguleerimine. Oluline on harjutamine tutavas keskkonnas, pedagoogide, spetsialistide ja lastevanemate kooskõlastatud tegevuses.

2.7. Koolieelse õppekava rakendamisel ja arendamisel arvestatakse konkreetset last. Tähtis on koostöö eripedagoogiga, õpetajatega, spetsialistide, lapsevanematega, valla või linna esindajatega ning vajaduse korral spetsialistidega väljastpoolt kooli.

2.8. Õppe- ja arendusprotsessi käigus õpivad lapsed oma võimete ulatuses:

2.8.1. tunnetama (ära tundma) ümbritsevat keskkonda ja tutavas olukorras harjumuspäraselt käituma;

2.8.2. märku andma oma vajadustest;

2.8.3. omandama lihtsaid oskusi;

2.8.4. sooritama omandatud toiminguid koostegevuses täiskasvanuga (suunamine, füüsiline abi);

2.8.5. tegutsema koos juhendajaga, osalema toimingute sooritamisel vastavalt oma sensomotoorsele arengule;

3. ÕPIKÄSTLUS

3.1. Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu.

3.2. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, füüsilist seisundit, vanust, sugu, tervise seisundit jms. Pedagoogid on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad.

3.3. Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest.

4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

Õppeaasta

Kool korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini.

5. RÜHMA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE

5.1. Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, individuaalõpe, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.

5.2. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab pedagoog lapse arengutaset, vanust ning füüsilist seisundit. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul põhimõttest – tähelepanu taotluslik suunamine ja keskendumine.

5.3. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel esitatakse kavandatava perioodi (nädal, kuu vm) eesmärgid, temaatika, õppesisu ja -tegevused. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi.

5.4. Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas.

5.5. Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmäärke, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning pedagoogide ja personali kaasamist.

Tegevusvaldkonnad nädalas

Rühm/tegevus- valdkond	6-7 aastased	3-5 aastased
Motoorika	3	3
Sotsiaalsed oskused	2	2
Kommunikat- sioon	3	3
Kognitiivsed oskused	2	2
Nädalakoormus	10	10

6. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA

6.1. Lasteasutuse pedagoogid teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.

6.2. Pedagoog teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest. Pedagoog loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.

6.3. Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele.

7. 6–7 aastase LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED

7. 1. Üldoskused

7.1.1. Laps orienteerub ümbritsevas ja iseendas aistingute tasandil.

Eesmärk on arendada tunnetust eri meeltega, luua eeldused geštalttaju kujunemiseks.

7.1.1.1. Tähelepanu. Pilkkontakti saavutamine, lühiajaline hoidmine ja suunamine.

Tähelepanu hoidmiseks vajaliku kehaasendi säilitamine või võimetekohane muutmine. Võimaluse korral oma käeliigutuste jälgimine.

Tähelepanu lühiajaline hoidmine žestide ja/või sõnaga, pilgu hoidmine ja vähene säilitamine objektide liigutamisel või paigutuse muutmisel.

Tähelepanu säilitamise kestuse pikendamine – lapse jaoks märgatavate stiimulite esitamine koos positiivse kinnitusega. Tähelepanu ümberlülitamine stiimuleid asendades.

7.1.1.2. Aistingud ja taju. Üksikute tunnuste suunatud märkamine: ere valgus, liikuv objekt, heli, müra, objekti pind (temperatuur, sile/krobeline jne). Oma keha puuetundlikkuse arendamine.

7.1.1.3. Mälu. Mõne läheduses oleva tuttava objekti äratundmine 1–2 tunnuse alusel.

7.1.1.4. Mõtlemine. Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine: manipuleerimine esemetega, võimetekohane tegutsemine tuttava abivahendiga.

7.1.1.5. Motoorika. Tunnetusprotsesside ja tegevuse eelduseks on motoorika areng: passiivsed liigutused koostegevuses ja imiteerimise järgi, esemete haaramine, hoidmine ja lahtilaskmine, omandatud liigutusstereotüüpide mitmekesistamine. Objektide jälgimine, liigutuste suuna, amplituudi, rütmi ja tempo muutmine.

Elementaarse tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.

7.1.2. Õpetuse põhitaotluseks on elementaarsete liigutuste ja toimingute sooritamise abiga, koostegevuses, mõne liigutuse sooritamine imiteerides või iseseisvalt; sihipäraste liigutuste sooritamine füüsilise abiga ja stereotüüpsete liigutuste mitmekesistamine. Tuttavas situatsioonis pedagoogi intonatsioonile, mõnele sõnale või žestile reageerimine. Laste emotsionaalsete seisundite diferentseerimine kohese tagasiside abil.

7.1.3. Esimesel arenguastmel on rõhuasetus õpilase kaasamisel enesetunnetusele aistingute tasandil, kontakti loomisel ja saavutamisel.

7.1.4. Häälelisele aktiivsusele, häälitsemisele ergutamine, hääle tekke stimuleerimine. Sõna tajumine signaali rollis (pidev kordamine) ja sümbolina (sõna ja eseme koosesitus). Suhtlemisvahendite õpetamisel arvestatakse lapse füüsilist seisundit ja vaimset arengut.

7.1.5. Õppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooniga, millest sõltuvalt arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi.

7.1.6. Laste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, abivahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega iga lapse individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.

7.1.7. Positiivsete elamuste esilekutsumine minimaalsete edusammude eest (füüsiline kontakt, naeratus, toon). Positiivse emotsiooni kestuse pikendamine. Õpilastele meeldiva elu- ja õpikeskkonna loomine.

7.1.8. Oluline on õpetada lapsi oma põhivajadustest märku andma.

7.2. Taotletavad pädevused (6- 7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused):

7.2.1 märkab läheduses olevaid objekte; tunneb ära temaga tegelevad inimesed;

7.2.2. tajub lähiumbruses asetsevaid objekte (sh erisugusel taustal);

7.2.3. sooritab stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostegevuses ja imiteerimise teel;

7.2.4. hoiab kätte pandud esemeid; haarab esemeid, (ühe/kahe käega), manipuleerib nendega ja laseb käest lahti;

7.2.5. tunneb enamasti ära tuttavad žestid;

7.2.6. reageerib kontaktile (häälel, puudutus, sõna) liigutuste, žestide ja häälitustega, otsib mõnikord kontakti;

7.2.7. annab märku mõnest oma põhivajadusest;

7.2.8. suudab suunatult säilitada tähelepanu (rohkem kui 2 sek);

7.2.9. stereotüüpsetes situatsioonides märkab talle suunatud kontaktipüüdlust, reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale;

7.2.10. sooritab mõnda eneseteeninduseks vajalikku liigutust füüsilise abiga.